

Л. В. Мілімко,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5821-5862>**Ж. В. Яківчук,**

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

МІСЦЕ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У СИСТЕМІ ПРАВОВІДНОСИН УКРАЇНИ (ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ПІДХІД)

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: larisa_milimko@ukr.net

Мета: на основі аналізу чинного законодавства, поглядів вчених визначити місце господарських правовідносин у системі правовідносин України, дати їх характеристику та внести пропозиції до удосконалення цих правовідносин за сучасних умов. **Методи:** дослідження проведено з використанням таких методів як історичний, аналіз, синтез, екстраполяція. **Результати:** у статті автором дана характеристика господарських правовідносин, визначено їх місце в системі правовідносин України. Акцентовано увагу на тому, що господарські правовідносини урегульовані нормами господарського права, що на нинішньому етапі являє собою комплексну галузь права, норми якої регулюють відносини господарської сфери в публічній і приватній площині. Господарські правовідносини тісно пов'язані з адміністративними та цивільними правовідносинами, однак окреслені межами господарської діяльності та її організацією, специфічним суб'єктним складом та спрямованістю на задоволення публічних інтересів поряд із приватними. Не дивлячись на відмежування ГК України (ст. 4) відносин у сфері господарювання від інших відносин, в практичній площині виникає низка проблем з цього приводу і щодо яких здійснюються спроби вирішення в судовому порядку. Таким чином дана проблема потребує подальших досліджень та наукових розробок. **Обговорення:** проблеми щодо визначення місця господарсько-правових відносин в системі права України.

Ключові слова: господарські правовідносини; господарське право; система права; правові відносини; суспільні відносини; господарська діяльність; галузь права; торгове право; Господарський кодекс України.

Постановка проблеми та її актуальність. Питання відмежування господарських правовідносин від правовідносин інших галузей права не втрачали своєї актуальності, відколи господарське право було виділене в самостійну галузь права. Безумовно, є відповідні підстави для порушення такої проблеми. Вже протягом тривалого часу точаться суперечки серед науковців та практичних працівників щодо визначення меж господарських правовідносин, а питання доцільності існування Господарського кодексу

розглядалося ще до його прийняття. Нині ж ця проблема загострилася, зокрема і з внутрішніх суперечок, а також з причин адаптації вітчизняного законодавства до законодавства країн Європейського союзу у зв'язку з укладенням асоціативних Угод України з ЄС та поступовою модернізацією українського законодавства і намаганням привести його у відповідність до європейських стандартів. Перш за все, науковцями і практиками констатується факт складності відмежування господарських правовідносин від

правовідносин інших галузей права: цивільного, адміністративного, трудового, земельного, а також невідповідності норм Господарського кодексу України потребам сьогодення та нормам інших правових актів, що тягне за собою певні проблеми в реалізації норм господарського законодавства в господарсько-правових відносинах.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Проблеми визначення місця та ролі господарського права в системі права, а також окреслення меж господарсько-правових відносин були предметом дослідження широкого кола науковців. При цьому такі теоретико-правові позиції щодо місця та ролі господарсько-правових відносин в системі права суттєво різняться. Однак вбачається чітка тенденція, яка показує, що у вітчизняній юридичній науці щодо питання про господарське право як галузь права сформувалися три основні позиції. Одна група вчених не вважають господарське право самостійною галуззю права, а стверджують, що це поєднання цивільно-правових та адміністративно-правових норм, що регулюють відносини у сфері господарювання (С.М. Братусь, Г.К. Матвеев, Р.О. Халфіна, Я.М. Шевченко, та ін.) Інші вчені, серед яких В.В. Лаптев, В.К. Мамутов, І.Г. Побірченко та ін. визнають господарське право самостійною галуззю права, яка не має нічого спільного з іншими галузями. Відповідно до третьої точки зору – господарське право є комплексною галуззю права, в якій зібрані правові норми основних галузей права, приурочені до одного предмета правового регулювання – господарської діяльності. Такої позиції дотримуються науковці С.С. Алексєєв О.М. Вінник, О.А. Пушкін, Ю.К. Толстой В.С. Щербина та ін.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства, поглядів вчених визначити місце господарських правовідносин в системі правовідносин України, дати їх характеристику та внести пропозиції щодо їх удосконалення за сучасних умов.

Виклад основного матеріалу. Дефініція «правові відносини» визначена в Юридичній енциклопедії як суспільні відносини, які регулюються правом [1, с. 44]. Дещо у більш розгорнутому вигляді дане поняття трактує

Н.М. Крестовська та зазначає, що це суспільні відносини, урегульовані нормою права, змістом яких є суб'єктивні юридичні права та суб'єктивні юридичні обов'язки їх сторін [2, с. 127].

Ю.О. Петрончак акцентує увагу на тому, що правовідносини у всій сукупності змістових та функціональних елементів відіграють роль конкретизатора та реалізатора поведінки суб'єктів права, є їх правовою дійсністю та буттям, що організовують суспільні відносини, впорядковують їх, надаючи правових форм [3].

Правові відносини характеризуються багатоманітністю і неоднорідністю, а тому для кращого усвідомлення вченими здійснена їх класифікація на види за різними класифікаційними критеріями. Одним із видів класифікації правовідносин є їх поділ за галузями права. Так, за галузевою ознакою виділяються правовідносини конституційні, адміністративні, цивільні, трудові, сімейні, господарські, земельні, кримінальні та ін.

Чільне місце в системі правових відносин займають господарські правовідносини, що регулюються нормами господарського права.

Виділення таких правовідносин в окрему галузь права відбувалося протягом тривалого періоду. О.М. Вінник зазначає, що витоками вітчизняного господарського права є Радянські часи 20-х рр. ХХ ст. У Радянському Союзі були спроби кодифікації правового регулювання господарської сфери в 20-і роки. Так, у жовтні 1923 р. Комісією з внутрішньої торгівлі при Раді праці та оборони РРФСР був внесений у законодавчий орган проект Торговельного Зведення, доцільність прийняття якого обґрунтовувалася необхідністю зовнішнього (з боку держави) регулювання «торгово-промислової стихії», у зв'язку з проведенням політики НЕПу, приватноправові елементи господарювання необхідно було пов'язати з державним сектором економіки та державним регулюванням. Проте ідея кодифікації правового регулювання в господарській сфері розглядалася у зв'язку з дискусією про співвідношення цивільного і торгового права. Відмова від політики НЕПу і монополізація державою господарської сфери суспільного життя країни стали своєрідним приводом для

відмови від дуалізму (або «двосекторності») правового регулювання господарської сфери, в якій противники господарського права вбачали загрозу розколу єдиної радянської правової системи.

В 30-і роки ХХ ст. Л.Я. Гінзбург та Є.Б. Пашуканіс – засновники наукової школи єдиного господарського права – обґрунтовували необхідність спеціального (у формі Торгового/Господарського кодексу) регулювання відносин у сфері соціалістичної економіки, включаючи до кола її суб'єктів і громадян, які вступають у майнові відносини. На жаль, політизація наукової сфери в 30-і роки і наявність серед опонентів ідеї єдиного господарського права головного тодішнього теоретика в правознавстві Л.Я. Вишенського, впливового та послідовного сталініста, призвели до трагічних наслідків для засновників цієї школи.

В останній третині ХХ століття в Радянському Союзі знову набула поширення ідея кодифікації правового регулювання в господарській сфері, проте вона не була реалізована [4].

Хоча історичне коріння господарського права лежить у сфері і публічного, і приватного права, однак господарські правовідносини не можна розкласти на цивільно-правові й адміністративно-правові. Крім того, господарське право має значний за обсягом власний нормативний матеріал, що не належить ні до цивільного, ні до адміністративного права, хоча має низку правовідносин, які подібні тим, що регулюються нормами Цивільного кодексу України, наприклад, загальні засади зобов'язального права. Зв'язок господарського права з адміністративним правом вбачається в тому, що в господарських правовідносинах використовуються, зокрема, такі методи правового регулювання, як метод владних приписів та правові форми управління економікою: управління поточними справами (шляхом видачі дозволів, ліцензій, патентів тощо); контроль за дотриманням вимог господарського законодавства. Однак, не дивлячись на спільні риси господарських правовідносин з правовідносинами деяких інших галузей права, вони мають єдину самостійну сферу дії – сферу господарювання, а господарське право, зокрема, інститут внутрішньогосподарських (у

тому числі корпоративних відносин), інститут банкрутства, інститут антимонопольного регулювання господарської діяльності, інститут державного замовлення тощо.

На думку Г.Л. Знаменського, господарські правовідносини – це особливий вид суспільних відносин, що виникають в результаті впливу норм права на фактичні, реальні відносини в суспільстві і становлять проміжну ланку між нормою права та фактичними суспільними відносинами [5, с. 31]. Найбільш повне та чітке визначення дефініції «господарські правовідносини» дане О.М. Вінник, яка вказує, що господарськими правовідносинами є врегульовані нормами права суспільні відносини, котрі виникають у сфері господарювання щодо безпосереднього здійснення господарської діяльності та/або організації/керівництва такою діяльністю, характеризуються особливим суб'єктним складом, а також поєднанням організаційних та майнових елементів [6, с. 26].

Господарським кодексом України (далі – ГК України) не закріплено поняття «господарські правовідносини», а вказано (ст. 1), що господарськими є відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання. Автори підручника «Господарське право» Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін. повністю розділили позицію законодавця щодо поняття «господарські відносини» [7].

Сферу господарських відносин становлять господарсько-виробничі, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини. Частиною 1 ст. 4 ГК України визначені межі відносин, що не є предметом регулювання ГК України, це зокрема: майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України; земельні, гірничі, лісові та водні відносини, відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря; трудові відносини; фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів;

адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання; відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [8].

Господарські відносини, як предмет регулювання, складаються лише з двох елементів – організаційного (організація виробництва, обігу) і майнового. Сукупність господарських відносин у такому вузькому розумінні є предметом господарського права. За предметом у такому розумінні господарське право вирізняється з інших галузей права, норми яких діють у сфері господарювання.

Як вказує В.С. Щербина, між суб'єктами господарювання та громадянами-споживачами виникають майнові відносини щодо задоволення особистих потреб громадян у товарах, роботах, послугах. Ці відносини регулює цивільне право [9, с. 200], а значить такі відносини до господарських не належать.

Особливий інтерес науковців викликають відносини організаційно-господарського характеру за участю органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Відповідно до положень ГК України, організаційно-господарськими є відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю.

Проблема відмежування організаційно-господарських правовідносин від адміністративної діяльності органів публічної влади у сфері господарювання набула актуальності у зв'язку з тим, що в умовах незалежності України відбулась трансформація адміністративно-правових відносин, змістом якої стало формування режиму правової рівності між державою, її органами та посадовими особами і громадянами

(В.К. Колпаков) [10, с. 104], що суттєво ускладнило розмежування цих двох сфер.

З цього приводу К.І. Апанасенко зазначає, що нині до числа «адміністративно-господарських правовідносин» дослідники почали відносити й організаційно-господарські правовідносини, часом ставлячи під сумнів наявність окремої групи господарських правовідносин [11, с. 17]. У свою чергу А.М. Кухарчук вважає, що організаційно-господарські повноваження виникають в процесі управління господарською діяльністю, організації господарської діяльності (у вузькому розумінні як функції управління), контролю за господарською діяльністю (у вузькому розумінні як функції управління), регулювання господарської діяльності (у вузькому розумінні як функції управління; а також в широкому розумінні, але лише на мікрорівні) [12, с. 62].

С.І. Бевз у дисертаційному дослідженні на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук на тему: «Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері господарської діяльності в Україні» вказує, що у доктрині господарського права наголошено, що саме у процесі управління і виникають організаційно-господарські відносини між суб'єктами господарювання і суб'єктами організаційно-господарських повноважень. Проте чомусь поза увагою залишено факт, що таке управління здійснюється в межах організації та провадження господарської діяльності [13, с. 95], що підлягає обов'язковому врахуванню при розмежуванні організаційно-господарських та адміністративно-господарських повноважень.

Також існує низка проблем при розмежуванні земельних та господарських правовідносин при оскарженні рішень, дій чи бездіяльності органів публічної влади або їх посадових осіб, що виникають за участю суб'єктів господарювання. Л.В. Мілімко, В.П. Козирева з цього приводу наголошують, що розмежування здійснюється за таким критерієм: спір, що виник внаслідок порушення права суб'єкта господарської діяльності на земельну ділянку, в тому числі органами державної влади та місцевого самоврядування, є спором про цивільне право і підлягає розг-

ляду за правилами ЦПК чи ГПК України [14, с. 144].

Таким чином ми дійшли висновку, що відмежування господарських правовідносин від правовідносин інших галузей права здійснюється, в першу чергу, за суб'єктивним складом та за змістом цих правовідносин.

На основі аналізу організаційно-господарських та адміністративно-господарських правовідносин слід вказати, що визнавати всі адміністративно-господарські правовідносини в господарській сфері – господарськими (як це іноді зазначається в літературі), означало б, що взагалі відсутня така спеціальна категорія як господарські правовідносини в діяльності публічних органів, так як об'єктивно адміністративно-господарські відносини за своєю економічною природою ніяким чином до господарських не належать. Ці відносини лише створюють організаційні, матеріальні, фінансові та інші передумови функціонування господарських відносин.

Крім того, на відмежування господарських правовідносин від правовідносин інших галузей права впливає низка проблем, що нині існують у державі, і які негативно відображаються на господарських правовідносинах. Зокрема, В.П. Козирева акцентує увагу на тому, що першооснови проблем господарської сфери лежать в політичній площині. Основним недоліком економічної політики держави є відсутність чіткої господарсько-правової політики, яка виступає умовою ефективності модернізації господарського законодавства і самих відносин господарювання, а отже, й ефективності функціонування національної економіки [15, с. 292-294].

Відсутність чіткої концепції розмежування господарських правовідносин від інших викликає низку суперечок не лише серед науковців, а й у практичній площині, які намагаються вирішити через систему судоустрою. Прикладом судових спорів, в яких ключовими є питання відмежування господарських правовідносин від інших, зокрема, це провадження № 12-164гс19 у справі № 922/1974/19 (постанова ВП ВС від 22 січня 2020 року) [16]; провадження № 12-160гс19 у справі № 918/335/17 (постанова ВП ВС від 18 лютого 2020 року) [17]; провадження № 12-127гс19 у справі № 922/3537/17 (постано-

ва ВП ВС від 23 жовтня 2019 року) [18]; провадження № 12-46гс19 у справі № 910/3907/18 (постанова ВП ВС від 01 жовтня 2019 року) [19]; провадження № 12-170гс19 у справі № 912/2730/18 (постанова ВП ВС від 18 лютого 2020 року) [20].

Висновки. Отже, господарські правовідносини формувалися протягом значного історичного періоду. Господарські правовідносини урегульовані нормами господарського права, що на нинішньому етапі являє собою комплексну галузь права, норми якої регулюють відносини господарської сфери в публічній і приватній площині. Господарські правовідносини тісно пов'язані з адміністративними та цивільними правовідносинами, однак окреслені межами господарської діяльності та її організацією, специфічним суб'єктивним складом та спрямованістю на задоволення публічних інтересів поряд із приватними.

Не дивлячись на відмежування ГК України (ст. 4) відносин у сфері господарювання від інших відносин, у практичній площині виникає низка проблем з цього приводу і щодо яких здійснюються спроби вирішення в судовому порядку. Таким чином дана проблема потребує подальших досліджень та наукових розробок.

Література

1. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемученко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
2. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права. Харків: Одиссей, 2008. 432 с.
3. Петрончак Ю.О. Приватні правовідносини як вимір буття особи у зрізі дозволеного і належного. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Юридичні науки. 2019. Вип. 8. С. 50. URL: <http://lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2616-7611-2019-08-05.pdf>
4. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. 2-ге вид., змін, та доп. Київ: Правова єдність, 2008. 766 с. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/58750-1-storya-stanovlennya-ta-rozvitku-pravovogo-regulyuvannya-gospodarsko-sferi-susplnogo-jittya.html>

5. Знаменский Г.Л. Новое хозяйственное право. Избранные труды: сб. науч. трудов. Киев: Юринком Интер, 2012. 488 с.

6. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій. Київ: Атіка, 2004. 366 с.

7. Господарське право: підручник / Д.В. Задохайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін.; за заг ред. Д.В. Задохайла, В.М. Пашкова. Харків: Право, 2012. 696 с.

8. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 01.12.2021).

9. Щербина В.С. Господарське право: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Юринком Інтер, 2005. 592 с.

10. Колпаков В.К. Адміністративно-правові відносини: поняття та види. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2013. № 1. С. 101-104.

11. Апанасенко К.А. Про теорію «адміністративно-господарського права» та «адміністративно-господарських правовідносин». *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*. 2016. № 1(2). С. 16-18.

12. Кухарчук А.М. Організаційно-господарські повноваження у процесі організації, управління, регулювання та контролю господарської діяльності. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Право». Вип. 30. 2020. С. 62-65.

13. Бевз С.І. Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері господарської діяльності в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07. Національний авіаційний університет. Київ, 2020. 358 с.

14. Мілімко Л.В., Козирева В.П. Розмежування підсудності земельних спорів при оскарженні рішень, дій чи бездіяльності органів публічної влади чи їх посадових осіб. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ: НАУ, 2017. № 2(43). 2017. С. 140-145. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.43.11806>

15. Козирева В.П., Усенко Ю.О. Модернізація господарського права в контексті угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи*: VI Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, Націона-

льний авіаційний університет, 26 лют. 2016 р.: тези доповіді. Київ, 2016. Т. II. С. 292-294.

16. Судова влада. Стан розгляду справ. Постанова Верховного Суду від 22 січ. 2020 р. Справа № 922/1974/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87527951>.

17. Судова влада. Стан розгляду справ. Постанова Рівненського апеляційного господарського суду від 28 лист. 2017 р. Справа № 918/335/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/70616247>.

18. Судова влада. Стан розгляду справ. Постанова Верховного Суду від 24 трав. 2018 р. Справа № 922/3537/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74508854>.

19. Судова влада. Стан розгляду справ. Постанова Верховного Суду від 01 жовт. 2019 р. Справа № 910/3907/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84788862>.

20. Судова влада. Стан розгляду справ. Постанова Верховного Суду від 18 лют. 2020 р. Справа № 912/2730/18. URL: www.reyestr.court.gov.ua/Review/87902777.

References

1. Jurydychna encyklopedija: v 6 t. / redkol.: Ju.S. Shemuchenko (golova redkol.) ta in. Kyi'v: Ukr. encykl., 1998. T. 5: P-S. 2003. 736 s.

2. Krestovs'ka N.M., Matvejeva L.G. Teorija derzhavy i prava. Harkiv: Odissej, 2008. 432 s.

3. Petronchak Ju.O. Pryvatni pravovidnosyny jak vymir buttja osoby u zrizi dozvolenogo i nalezhnogo. *Visnyk L'vivs'kogo torgovel'no-ekonomichnogo universytetu*. Jurydychni nauky. 2019. Vyp. 8. S. 50. URL: <http://lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2616-7611-2019-08-05.pdf>

4. Vinnyk O.M. Gospodars'ke pravo: navch. posib. 2-ge vyd., zmin, ta dop. Kyi'v: Pravova jednist', 2008. 766 s. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/58750-1-storya-stanovlennya-ta-rozvitku-pravovogo-regulyuvannya-gospodarsko-sferi-susplnogo-jittya.html>

5. Znamenskij G.L. Novoe hozjajstvennoe pravo. Izbrannye trudy: sb. nauch. trudov. Kiev: Jurinkom Inter, 2012. 488 s.

6. Vinnyk O.M. Gospodars'ke pravo: kurs lekcij. Kyi'v: Atika, 2004. 366 s.

7. *Gospodars'ke pravo: pidruchnyk* / D.V. Zadyhajlo, V.M. Pashkov, R.P. Bojchuk ta in.; za zag red. D.V. Zadyhajla, V.M. Pashkova. Harkiv: Pravo, 2012. 696 s.
8. *Gospodars'kyj kodeks Ukrai'ny vid 16 sich. 2003 r.* № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (data zvernennja: 01.12.2021).
9. Shherbyna V.S. *Gospodars'ke pravo: pidruchnyk. 2-e vyd., pererob. i dop.* Kyi'v: Jurinkom Inter, 2005. 592 s.
10. Kolkpakov V.K. *Administratyvno-pravovi vidnosyny: ponjattja ta vydy. Jurydychnyj naukovyj elektronnyj zhurnal.* 2013. № 1. S. 101-104.
11. Apanasenko K.A. *Pro teoriju «administratyvno-gospodars'kogo prava» ta «administratyvno-gospodars'kyh pravovidnosyn».* *Aktual'ni problemy jurydychnoi nauky ta praktyky.* 2016. № 1(2). S. 16-18.
12. Kuharchuk A.M. *Organizacijno-gospodars'ki povnovazhennja u procesi organizacii', upravlinnja, reguljuvannja ta kontrolju gospodars'koi' dijal'nosti.* *Visnyk Harkivs'kogo nacional'nogo universytetu imeni V.N. Karazina. Serija «Pravo».* Vyp. 30. 2020. S. 62-65.
13. Bevz S.I. *Administratyvno-pravove reguljuvannja derzhavnogo upravlinnja u sferi gospodars'koi' dijal'nosti v Ukrai'ni: dys. ... d-ra juryd. nauk: spec. 12.00.07.* Nacional'nyj aviacijnyj universytet. Kyi'v, 2020. 358 s.
14. Milimko L.V., Kozyrieva V.P. *Rozmezhu-vannja pidsudnosti zemel'nyh sporiv pry oskarzhenni rishen', dij chy bezdijal'nosti organiv publichnoi' vlady chy i'h posadovyh osib.* *Naukovi praci Nacional'nogo aviacijnogo universytetu. Serija: Jurydychnyj visnyk «Povitrijane i kosmichne pravo».* Kyi'v: NAU, 2017. № 2(43). 2017. S. 140-145. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.43.11806>
15. Kozyrieva V.P., Usenko Ju.O. *Modernizacija gospodars'kogo prava v konteksti ugody pro asociaciju mizh Ukrai'noju ta ES. Pravova reforma v suchasnyh umovah: dosjagnennja i perspektyvy: VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kyi'v, Nacional'nyj aviacijnyj universytet, 26 ljut. 2016 r.: tezy dopovidi.* Kyi'v, 2016. T. II. S. 292-294.
16. Sudova vlada. *Stan rozgljadu sprav. Postanova Verhovnogo Sudu vid 22 sich. 2020 r. Sprava № 922/1974/19.* URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87527951>.
17. Sudova vlada. *Stan rozgljadu sprav. Postanova Rivnens'kogo apeljacionogo gospodars'kogo sudu vid 28 lyst. 2017 r. Sprava № 918/335/17.* URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/70616247>.
18. Sudova vlada. *Stan rozgljadu sprav. Postanova Verhovnogo Sudu vid 24 trav. 2018 r. Sprava № 922/3537/17.* URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74508854>.
19. Sudova vlada. *Stan rozgljadu sprav. Postanova Verhovnogo Sudu vid 01 zhovt. 2019 r. Sprava № 910/3907/18.* URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/84788862>.
20. Sudova vlada. *Stan rozgljadu sprav. Postanova Verhovnogo Sudu vid 18 ljut. 2020 r. Sprava № 912/2730/18.* URL: www.reyestr.court.gov.ua/Review/87902777.

THE PLACE OF ECONOMIC AND LEGAL RELATIONS IN THE SYSTEM OF LEGAL RELATIONS OF UKRAINE (THEORETICAL AND LEGAL APPROACH)

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: larisa_milimko@ukr.net

Purpose: based on the analysis of current legislation, the views of scientists to determine the place of economic relations in the system of legal relations of Ukraine, to characterize them and make suggestions for improving these relations under modern conditions. **Methods:** the study was conducted using such methods as historical, analysis, synthesis, extrapolation. **Results:** in the article the author gives the characteristic of economic legal relations, their place in the system of legal relations of Ukraine is defined. Emphasis is placed on the fact that economic relations are regulated by the rules of commercial law, which at the present stage is a complex branch of law, the rules of which regulate the relations of the economic sphere in the public and private spheres. Economic relations are closely related to administrative and civil relations, but are delineated by the boundaries of economic activity and its organization, the specific subject composition and focus on the public interest, along with private. Despite the separation of the Civil Code of Ukraine (Article 4) of relations in the field of management from other relations, in practice there are a number of problems in this regard and on which attempts are being made to resolve in court. Thus, this problem requires further research and development. **Discussion:** problems in determining the place of economic and legal relations in the legal system of Ukraine.

Disputes between scholars and practitioners over the boundaries of economic relations have been going on for a long time, and the question of the expediency of the Commercial Code was considered before its adoption. Currently, this problem has been exacerbated, in particular by internal disputes, as well as due to the adaptation of domestic legislation to the legislation of the European Union in connection with Ukraine's association agreements with the EU and gradual modernization of Ukrainian legislation and efforts to bring it into line with European standards. First of all, scholars and practitioners state the fact of the difficulty of distinguishing economic relations from legal relations of other branches of law, as well as the inconsistency of the Commercial Code of Ukraine with current needs and other legal acts, which entails certain problems in implementing economic legislation in economic relations.

Key words: economic legal relations; economic law; legal system; legal relations; public relations; economic activity; branch of law; commercial law; Economic Code of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 06.12.2021